

درمان لکنت زبان

مؤلف:

شهلا پرویز مرادی

روان آگاه

محتوا

۱۱.....	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۱۲.....	گفتار.....
۱۴.....	تفاوت گفتار و زبان.....
۱۵.....	اختلالات گفتاری.....
۱۶.....	اختلال یادگیری زبان.....
۱۷.....	چه عواملی باعث این مشکل می‌شود و چه کسی در معرض خطر است؟.....
۱۸.....	تفاوت بین دیسفازی و آفازی چیست؟.....
۱۸.....	انواع دیسفازی.....
۱۸.....	انواع بیانی.....
۱۹.....	انواع دریافتی.....
۱۹.....	دیسفازی ورنیکه.....
۲۰.....	دیسفازی آنومیک.....

- ۲۰..... دیسفازی رسانشی.....
- ۲۰..... نوع گلوبال.....
- ۲۰..... علائم دیسفازی.....
- ۲۱..... چگونه تشخیص داده می‌شود.....
- ۲۲..... پیامدهای اختلال زبان.....
- ۲۲..... پیشگیری از اختلال زبان.....
- ۲۲..... چیزی که هر پدر و مادری باید بداند.....
- ۲۳..... درمان اختلالات و تأخیرهای زبان یا گفتار.....
- ۲۳..... شناسایی و تسکین علائم.....
- ۲۳..... معاینه پزشکی.....
- ۲۳..... زبان درمانی.....
- ۲۴..... مشاوره.....
- ۲۴..... بهبودی از اختلال زبان بیانی.....
- ۲۴..... آفازی.....
- ۲۵..... تفاوت بین آفازی، دیزآرتری، دیسفازی و آپراکسی.....
- ۲۶..... علائم آفازی.....
- ۲۷..... الگوهای آفازی.....
- ۲۸..... سایر شرایطی که شبیه آفازی است.....
- ۲۹..... علل آفازی.....
- ۳۰..... تشخیص آفازی.....

درمان آفازی.....	۳۰
توانبخشی گفتار و زبان (گفتار درمانی).....	۳۱
درمان.....	۳۱
داروها.....	۳۱
سایر درمان ها.....	۳۲
پیشگیری و کاهش خطر ابتلا.....	۳۲
اختلال نارسا خوانی چیست؟.....	۳۳
علائم اختلال نارسا خوانی چیست؟.....	۳۴
علت اختلال نارسا خوانی.....	۳۵
تشخیص اختلال نارسا خوانی.....	۳۵
درمان اختلال نارسا خوانی.....	۳۵
عوارض و خسارات ناشی از ابتلاء به اختلال نارسا خوانی.....	۳۶
گفتار درمانی در اختلالات زبانی.....	۳۶
مشکلات گفتاری و زبانی: پنج تا هشت سال.....	۳۹
انتظار چه چیزی را داشته باشید.....	۳۹
تلفظ اشتباه.....	۴۰
سر زبان زدن.....	۴۱
فصل دوم: لکنت زبان	۴۳
فراوانی لکنت زبان، ویژگی‌های وابسته به فرهنگ و جنس.....	۴۶

۴۷..... مراحل مختلف لکنت زبان.....

۴۸..... انواع لکنت زبان.....

۴۸..... انواع لکنت از دیدگاه دکتر مارتین شوارتز.....

۴۹..... علت ایجاد لکنت زبان.....

۵۲..... راهکارهای درمانی لکنت زبان.....

۵۵..... فصل سوم: علل و مسایل شایع لکنت زبان.....

۵۸..... سبب‌شناسی لکنت از نظر سایر متخصصان دنیا.....

۶۳..... لکنت کلونیک، لکنت زبان در اول کلمات.....

۶۳..... درمان لکنت زبان کلونیک.....

۶۴..... نظریه‌های روانی شکل‌گیری لکنت.....

۶۵..... لکنت به عنوان یک عادت.....

۶۵..... لکنت ناشی از تشخیص.....

۶۵..... تئوری شی هان.....

۶۷..... تئوری کنشگر.....

۶۷..... تئوری‌های روان تحلیلی.....

۶۹..... تئوری نارسایی تفکر زبانی - نظری.....

۷۱..... فصل چهارم: راهبردهای درمانی لکنت زبان.....

۷۳..... رفتار صحیح و راهکارهای کمک به کودکی که لکنت زبان دارد.....

- ۷۷.....چه تحقیقات جدیدی برای درمان لکنت در حال انجام است؟
- ۷۸.....روان درمانی همراه گفتار درمانی برای لکنت زبان در کودکان و بزرگسالان
- ۷۹.....گفتاردرمانی برای لکنت زبان در مورد واکنش‌های منفی به چه معناست؟
- ۸۰.....نکات مهم در درمان لکنت زبان کودکان و بزرگسالان
- ۸۰.....آیا کار بر روی واکنش‌های فکری و احساسی،وظیفه گفتار درمانگر لکنت است؟
- ۸۲.....درمان لکنت زبان کودکان و بزرگسالان
- ۸۳.....پذیرش و تطابق با لکنت در درمان لکنت زبان
- ۸۳.....راهکارهای درمان لکنت زبان در واکنش منفی به لکنت
- ۸۳.....حساسیت زدایی
- ۸۴.....اصول حساسیت زدایی در گفتاردرمانی لکنت
- ۸۵.....نمونه‌ای از سلسله مراتب موقعیت‌ها برای درمان لکنت زبان
- ۸۵.....حساسیت‌زدایی نسبت به لکنت
- ۸۶.....حساسیت‌زدایی نسبت به شیوه‌های درمان لکنت
- ۸۶.....برخورد با شرم از لکنت زبان در کودکان و بزرگسالان
- ۸۷.....راهکارهای عملی کاهش شرم از لکنت
- ۸۸.....بازسازی شناختی در لکنت زبان
- ۸۹.....بازسازی شناختی
- ۹۲.....مثال‌هایی از افکار نگران‌کننده و آرام بخش در لکنت زبان
- ۹۲.....افکار نگران‌کننده
- ۹۲.....افکار آرامبخش

۹۳..... چگونه روان و شمرده حرف بزنیم؟

۹۵..... آرامش را تمرین کنید.....

۹۷..... منابع

فصل اول

کلیات و مفاهیم

زبان مجموعه‌ای از نشانه‌های قراردادی است که در امتداد یک بعد (زمان) برای انتقال پیام استفاده می‌شود. منظور از امتداد یک بعد این است که هر نشانه از پس نشانه دیگری به نوبت می‌آید. مجموعه نشانه‌ها در طول زمان مفهومی در ذهن انسان شکل می‌دهد. ویژگی‌ای که خاص زبان انسان (یا آنچه به طور اخص زبان می‌خوانیم) می‌باشد این است که کلامی را که به زبان خاص بیان شده‌است می‌توان دوبار تجزیه کرد. در تجزیه بار نخست کلام را می‌توان به واحدهای معنایی کوچک‌تر و به بیان دقیق‌تر از لحاظ معنایی بسیط تجزیه کرد. به این واحدها تکواژ می‌گویند. در مرحله دوم هر تکواژ را می‌توان به واحدهای کوچک‌تر آوایی تقسیم کرد که از لحاظ کاربرد آوایی بسیط‌اند و از نظر معنایی فاقد معنا. به این جزءهای کوچک‌تر واج می‌گویند. انسان موجودی اجتماعی است و یکی از مهم‌ترین نیازهای انسان برقراری ارتباط با هم‌نوعان و ایجاد رابطه تفهیم و تفاهم است و زبان مهم‌ترین ابزار این ارتباط است. زبان مجموعه‌ای از نشانه‌های قراردادی است که به وسیله آن مقصود خود را به دیگران می‌رسانیم در زبان‌شناسی به هر واژه یک نشانه می‌گویند. این نشانه‌ها صوتی یا نوشتاری یا اشاره‌ای هستند. بدین ترتیب زبان انسان به سه بخش تقسیم می‌شود (سه الگوی زبانی انسان):

۱. زبان گفتاری: زبانی است که نشانه‌های آن صوتی هستند و همه از آغاز زندگی با آن آشنا می‌شوند و هر زبان‌آموزی پیش از ورود به دبستان به خوبی از مهارت سخن گفتن برخوردار است. ۲. زبان نوشتاری: زبانی است که نشانه‌های آن خطی است. این زبان پس از زبان گفتاری آموزش داده می‌شود. زبان اشاره: زبانی است که نشانه‌های آن اشاره‌ای است. این زبان بیشتر برای افراد کر و لال آموزش داده می‌شود (ملکری، ۱۳۹۱).

زبان به عنوان ویژگی انحصاری انسان، لازمه تکامل فرهنگ و تشکیل اجتماع انسانی به شمار می‌رود و در صدر ویژگی‌های تکامل یافتگی انسان جای دارد. مقوله زبان و تکلم از منظر حوزه‌های مختلفی از جمله حوزه زیست‌شناسی قابل تامل و تعمق است. به نحوی که زبان‌شناسی زیستی حوزه‌ای میان رشته‌ای است که به مطالعه زیست‌شناختی و تکامل زبان می‌پردازد و می‌کوشد تا عملکردی چرخه‌ای را در ذهن بیابد که ما را قادر به ادراک اصول و مبانی زبان می‌سازد. در مقام تعریف، زبان به چیدمان مشخصی از نشانه‌های قراردادی که در امتداد زمان شکل می‌گیرند اطلاق می‌گردد که برای انتقال پیام و نیز نمایش و فهم ارتباطات و اندیشه‌ها به کار گرفته می‌شود و باعث شکل‌گیری مفهومی در فرد مقابل می‌گردد. به عبارت دیگر زبان پدیده‌ای است که به صورت گفتار، نوشتار و یا اشاره تجلی می‌یابد. نمی‌دانیم و شاید هرگز نتوان دریافت که ذهن عادی انسان چگونه زبان را همچون ابزاری برای بیان و انتشار بی‌قید و شرط و احساس به کار می‌گیرد. زبان را میتوان سیستمی دو سویه دانست که از یک سو راه به بیان افکار و مفاهیم مصنوعی ذهنی در قالب یک سری نشانه‌ها و علامات می‌دهد و از سوی دیگر تفسیر معکوس آن علائم و نشانه‌ها به شکل افکار و مفاهیم ذهنی را ممکن می‌سازد (معصومی، ۱۳۹۴).

گفتار

گفتار مهم‌ترین روش ارتباط انسانی است. گفتار عبارت است از شکل تلفظ‌شده ارتباطات انسانی که مبتنی بر ترکیب نحوی لغات و یا نام‌هایی است که از فرهنگ لغات بسیار بزرگ (معمولاً بیش از ۱۰,۰۰۰ لغت مختلف) بدست می‌آیند. هر کلمه گفتاری از

ترکیب آوایی مجموعه محدودی از واحدهای صوتی گفتاری ثابت و صدادار ایجاد می‌شود. این فرهنگ لغات، نحوی که آنها را می‌سازد، و مجموعه واحدهای صوتی گفتاری آنها، متفاوت با ایجاد موجودیت هزاران نوع مختلف زبان‌های بشری است که متقابلاً غیرقابل فهم‌اند. افراد (متکلمین به چند زبان) اغلب قادر به برقراری ارتباط با دو یا بیشتر زبان‌اند. توانایی‌های صوتی که انسان‌ها را قادر به تولید گفتار می‌کند نیز به انسان توانایی آواز خواندن می‌دهد. فرم اشاره‌ای ارتباط انسانی برای ناشنوایان به شکل زبان علائمی وجود دارد. گفتار در برخی فرهنگ‌های زبان مکتوب بوده است، اغلب زبانی که به لحاظ فرهنگ لغت، نحویات و آوایی متفاوت از زبان تکلمی همراه بوده است، به دوزبان^۱، گفتار علاوه بر استفاده‌اش در ارتباطات، توسط برخی روانشناسان همچون ویگوتسکی اشاره شده که بطور داخلی توسط پروسه‌های ذهنی استفاده می‌شود جهت بالابردن و سازمان دادن ادراک به شکل یک گفتار یک نفری با لحن گفتار گفتن برحسب تولید گفتار و ادراک اصوات استفاده شده در زبان تکلمی پژوهش می‌شود. عناوین پژوهش دیگر، مربوط به تکرار گفتار، توانایی برای تبدیل کلام تکلمی شنیده شده به اصوات مورد نیاز برای تولید مجدد که نقش اساسی در توسعه فرهنگ لغت در کودکان و خطاهای تکلمی دارد. چندین درس دانشگاهی که این‌ها را مطالعه می‌کنند شامل، اصوات شناسی، روانشناسی، آسیب‌شناسی گفتاری، زبان شناسی، علوم ادراکی، مطالعات ارتباطات، رشته بیماری‌های گوش، حلق و بینی و علوم کامپیوتر است. ناحیه پژوهشی دیگر این است که چقدر مغز انسان در سطوح مختلف خود نظیر سطح بروکا و سطح و رینکه پایه گفتار هستند. مباحثه‌ای است که چقدر گفتار انسان منحصر است به لحاظ این‌که سایر حیوانات دیگر نیز با اصوات ارتباط برقرار می‌کنند. با وجودی که هیچ‌کدام در وحوش فرهنگ لغوی بزرگی ندارند، پژوهش روی توانایی‌های غیرزبانی میمون‌های زبان آموخته نظیر واشو و کانزی این امکان را افزایش می‌دهد که آن‌ها ممکن است این توانایی‌ها را داشته بوده‌اند. اصول گفتار ناشناخته‌اند و موضوع بحث و

^۱ diglossia

تفکرهای بسیاری هستند (یادگاری، ۱۳۹۰).

گفتار فعالیتی پیچیده‌ای است و خطاهای تکلم معمولاً به علل مختلفی ایجاد می‌شوند. برای فهم طبیعت پروسه‌های درگیر در تولید آن چندین عامل ارگانیک و روانشناسی وجود دارند که می‌تواند بر گفتار تأثیر بگذارد. در میان آنها عبارتند از:

- بیماری‌ها و اختلالات ریه‌ها یا تارهای صوتی، شامل فلج، عفونت‌های تنفسی (برونشیت‌ها)، غدد چین‌های صوتی و سرطان‌های ریه و گلو.
- بیماری‌ها و اختلالات مغز، شامل، آفازیا، دیس آرتریا، دیس تونیا و اختلالات پردازش گفتار، که در آن طرح ناقص موتور (محرک)، انتقال عصبی، پردازش صوتی یا درک پیغام (در مقابل صدای واقعی) منجر به تولید گفتار ضعیف می‌شود.
- مسائل شنوایی، نظیر آماس گوش و اختلال پردازش شنوایی می‌تواند منجر به مسائل صوت‌شناسی شود.
- علاوه بر دیسفازی (عدم قدرت تکلم)، کم خونی و اختلال پردازش شنوایی می‌تواند مانع کیفیت درک شنوایی و بنابراین، بیان کردن شود. آن‌هایی که کم شنوا یا ناشنوا هستند می‌توانند در این مجموعه قرار بگیرند (اعظمی، ۱۳۹۶).

تفاوت گفتار و زبان

در زبان به عنوان یک توانایی ذهنی هیچ‌گونه سهو و خطایی وجود ندارد و سهو و خطا مربوط به گفتار است؛ آن‌چه از خطا و اشتباه در کلام ایجاد می‌شود ناشی از عوامل محیطی همچون خستگی و بی‌حوصلگی می‌باشد. گفتار و زبان اغلب گیج‌کننده‌اند، اما بین این دو تفاوت‌هایی وجود دارد؛ گفتار، بیان کلامی زبان است و شامل بیانی است که صداها و کلمات شکل می‌گیرد. زبان بسیار گسترده‌تر و اشاره به کل سیستم بیان و دریافت اطلاعات معنی‌دار دارد. این فهم و درک از طریق ارتباط - کلامی، غیر کلامی انجام می‌گیرد. اگر چه مشکلاتی که در گفتار و زبان وجود دارد متفاوت است، اما اغلب

آنها با یکدیگر همپوشانی دارند. کودکی با مشکل زبانی ممکن است بتواند کلمات را به خوبی بیان کند اما قادر به ساختن یک جمله دو کلمه‌ای نیست. کودک در گفتار ممکن است کلمات یا عباراتی را به کار ببرد اما در درک مشکل داشته باشد و یا کودک دیگری شاید به خوبی صحبت کند اما در مسائل دیگر مشکل داشته باشد، منظور از بیان این جملات آن بود که یک فرد ممکن است در حیطه‌های مختلف زبانی دارای مشکل باشد و هر کدام از این مشکلات دارای درمان خاص خود می‌باشند (ضمیری شالکوهی، ۱۴۰۲).

اختلالات گفتاری

اختلالات گفتاری انواعی از اختلالات ارتباطی هستند که در آنها مشکلاتی در تلفظ صحیح و منظم کلمات و ایجاد گفتار روان و قابل فهم وجود دارد. به طوری که نطق عادی کودک مختل می‌گردد (مانند لکنت زبان)، یا مشکلاتی در تولید صداهای خاص ایجاد می‌کند. بنابراین گفتار غیر عادی یا ناهنجار، گفتاری غیر واضح و نامفهوم است که با بیان و گفتار عامه جامعه تفاوت فاحش دارد. این تفاوت منجر به جلب توجه دیگران و ناراحتی و خستگی گوینده و شنونده می‌شود. بر طبق گزارش دبیر علمی دوازدهمین همایش گفتار درمانی ایران، اختلالات گفتاری در ایران ۶-۵ درصد جمعیت را شامل می‌شود که اختلال لکنت با ۱-۷٪ درصد شیوع در جامعه، جزو اختلالات شایع است که با مشکلاتی در گرامر یا آرایش صحیح کلمات و جملات، معانی یا دیگر جنبه‌های زبان همراهند و ممکن است زبان بیانی (تولید زبان)، شنوایی (اختلال در فهم زبان) و اشاره‌ای را تحت تاثیر قرار دهند. مانند آفازی. اختلالات گفتار، زبان و خواندن از جمله اختلالات تکاملی در اوایل کودکی هستند که ۱۰-۴ درصد کودکان را متاثر می‌کند. این اختلالات در کودکان ممکن است تاثیرات کوتاه یا بلند مدتی بر سلامتی داشته باشد و آنها را با مشکلات تحصیلی مواجه کند (ساونسون و جرمن^۱، ۲۰۲۰).

^۱ Swanson HL, Jerman